

Les cançons són un mirall de l'ànima

Toni Giménez

Thomas Moore defineix l'ànima, des de la psicologia, com el lloc on rauen els sentiments més profunds de l'ésser humà. Allí, doncs, on l'ésser humà és qui és, sense trampa ni cartró. Les cançons fan la seva feina a aquest nivell. Intervenien ben dins nostre, tant a nivell conscient com a nivell subconscient i inconscient.

Estem envoltats de cançons i de música: les cançons que ens vénen de fora, les que escoltem; les cançons que ens vénen de dintre, les que cantem nosaltres encara que sigui a boca closa; les melodies que se't fiquen dins teu de bon matí i no pots deixar-les durant una bona estona; les que ens bombardegen des de qualsevol mitjà de comunicació de masses, les sintonies dels anuncis publicitaris, les bandes sonores de qualsevol pel·lícula; les cançons que aprenem dels nostres fills i filles; les que emprem per educar els discents (alumnes, educands, estudiants)... les sintonies en la telefonia mòbil, les músiques en les pauses telefòniques, la música ambiental... és difícil no sentir-se colpit per la música, atès que hi estem immensament influïts i no ens en podem desconnectar: els ulls es poden tancar; les orelles, no.

Un dia de primavera, les notes musicals, que feien la seva ruta pel camí del pentagrama, van conèixer les lletres i se'n van enamorar i diuen que d'ençà d'aquell dia, estretament unides, han fet les delícies de petits i grans. Ens adonem, amb el pas dels anys, que no hi ha cap persona que no tingui una cançó dins seu, en el seu procés de vida i en el record, que no hagi intervingut a nivell emocional d'una manera o altra. Cantem perquè, tal com diu Maria Victòria dels Àngels, cantar és parlar però amb música. Les cançons reflecteixen les nostres vivències interiors i ens acompanyen en el deambular personal pels camins de la vida. En tenim tantes que podem escollir d'aquí i d'allà. Fins i tot una cançó comercial és el reflex del que viu la nostra societat, tal vegada són cançons que intimiden el nostre silenci i la nostra música privada, però que també hi són presents i ens mostren les preferències musicals de grups socials concrets.

És erroni pensar que algú no pot cantar perquè creu (o li han dit) que té mala veu per a fer-ho. Tothom que pot parlar, pot cantar, deia Oriol Martorell. La veu

també és el reflex de la nostra vivència personal; cadascú en té una de pròpia, única, irrepetible, en consonància amb el seu tarannà propi, teixit al llarg dels anys. La veu és més que la vibració d'unes cordes que en diem vocals, tal com deia en Xesco Boix, com més cantes, més bonica se't torna. Per tant, mala recomanació aquesta de no cantar perquè no tens veu. Si parles i et pots expressar parlant també pots fer-ho cantant. Cantes de la manera que ets. Per això hem d'acceptar totes les maneres de cantar i tots els estils de cançons.

Hi ha tot un món de saviesa al voltant de les cançons ja que representen imatges i símbols individuals i col·lectius. Moltes cançons tenen una forta càrrega social, hi ha molta informació inclosa. Les cançons uneixen el món intel·lectual (a través del text) i el món emocional (a través de la música): cognició i sentiment; cap i cor.

Quants tipus de cançons tenim! Quants estils! No hi ha cultura que no tingui en el seu haver un reguitzell de cançons que procedeixen dels avantpassats i que formen un cúmul concret que en diem folklore. No hi ha cultura que no empri la cançó com a font de comunicació i expressió. No hi ha ètnia que no tingui en les seves pròpies cançons una forma estètica i artística de mostrar la cultura musical.

Al Jerrau diu que un cantant és un psicòleg de l'ànima. Quina bona teràpia, doncs, cantar, ja sigui sols o acompanyats, ja sigui per dintre (ja no se'ns pot "acusar" de no tenir bona veu quan cantem amb la veu interior) o cap enfora. Enfilant cançons fins i tot podem realitzar la nostra pròpia biografia: aquella cançó de la infància, aquella del primer enamorament, aquella tonada que ens porta el record d'un familiar...

Cantar fa sentir-te més fort quan cantes cançons que tenen a veure amb reivindicacions socials. La poesia pren més cos quan un cantant o músic musica poemes, fins i tot el poeta pren una dimensió més gran i és més conegut. Les cançons tal vegada no et solucionin moltes coses, però et donen coratge per viure, deia l'escriptor Gianni Rodari. Pete Seeger, cantant nord-americà, ens ho diu ben clar quan afirma que la cançó (i ell n'ha cantat a centenars) està feta d'un material irrompible: paraules i música.

I amb els infants, cantar és quelcom espontani. El pedagog musical Edgar Willems afegia que, a més a més, era un dels mitjans més naturals per ajudar el desenvolupament de la personalitat. Antoni Batlle, impulsor de l'escoltisme, deia que les cançons ajuden a prendre's la vida amb més entusiasme i la música facilita el treball metòdic. Els grups d'infants que estan avesats a cantar per tot, ja sigui a l'escola, a l'escoltisme, a l'esplai o en unes colònies, acostumen a tenir una sensibilitat especial i fins i tot els conflictes que entre ells sorgeixen s'alleugen quan hi posen cançons pel mig. I és que cantar amb nenes i nens, tal com deia Tom Glazer, acostuma a ser un cel aquí a la Terra. Vint-i-cinc anys cantant professionalment per a la mainada m'ho han fet veure i viure dia a dia.

Des de moltes ciències diverses (sociologia, psicologia, antropologia, filosofia, musicoteràpia) s'està investigant i escrivint molt a partir de la música i de la cançó. Curiosament més que no pas des de la pròpia musicologia. El món és música, deia Pitàgores, i curiosament un dels primers òrgans que se li formen a l'embrió és el cor. El cor que marca el ritme, el ritme de la vida. Cada infant té un ritme propi i les cançons deixen entreveure quin és aquest ritme i, si cal, se'l pot ajudar amb cançons a redreçar-lo. Les cançons eixuguen llàgrimes sense mocadors i guareixen ferides sense tiretes. Ajuden la persona hiperactiva i la persona hipoactiva. Fan meravelles amb els infants autistes, tot obrint una escletxa en el seu aïllament profund i faciliten la memorització a persones ancianes que han tingut una disminució d'aquesta capacitat.

Diu una dita tradicional catalana que les persones malvades no saben cançons i, a Alemanya, la veu popular diu que allí on es canta pots anar-hi a viure perquè t'hi trobaràs a gust. Quant les coses s'aprenen cantant difícilment s'obliden. Les cançons ens traslladen en el temps, fan quelcom similar a una psicoanàlisi, i qui ha cantat molt en la seva infància i adolescència, i per motius de la vida ja no ho ha pogut fer d'una manera continuada, a la llarga, ho troba a faltar.

Ens calen cançons que tot el món les canti, amb unes lletres tan ben fetes i amb unes músiques tan atraients que els qui no hi estiguin d'acord vulguin escoltar-les una i altra vegada. Necessitem cançons divertides perquè la gent més inexpressiva mostri un somriure. Necessitem cançons amb la força suficient perquè els covards deixin de fugir, es donin la volta i encarin el futur amb alè de coratge.

És primavera, la natura canta, Gaia, la Terra, continua rodant amatent als sons de la civilització, i els infants, joves, grans i ancians s'agafen de les mans sobre paral·lels i meridians que, com diu l'aforisme popular, per cantar i per dansar, hom no pot malpensar.